

Bostadsutskottets betänkande

1983/84:12

om vissa ekonomisk-politiska åtgärder i vad avser bostadsdepartementets verksamhetsområde (prop. 1983/84:40, bil. 9 delvis)

1 Propositionen

Regeringen har i proposition 1983/84:40 bilaga 9 (bostadsdepartementet) (s. 72–88) föreslagit riksdagen att

1. godkänna de ändringar i fråga om de övre hyresgränserna för statskommunalt bostadsbidrag till barnfamiljer som i regeringsprotokollet förordats,
2. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om ändrade inkomstgränser för statliga och statskommunala bostadsbidrag,
3. godkänna den höjning av det statliga bostadsbidraget som i regeringsprotokollet förordats,
4. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om retroaktiva räntebidrag,
5. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats om den lägsta garanterade räntan i vissa fall,
6. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats om begränsning av underlaget för räntebidrag till småhus.

Övriga förslag i proposition 1983/84:40 bilaga 9 behandlas i bostadsutskottets betänkande BoU 1983/84:11.

2 Motionerna

I detta betänkande behandlar utskottet motionerna 1983/84:

86 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) vari, såvitt nu är i fråga, hemställs (26) att riksdagen avslår vad i proposition 1983/84:40 bilaga 9 (hemsällan 1–3) föreslagits om bostadsbidragen till barnfamiljer.

87 av Allan Åkerlind (m) vari hemställs att riksdagen som sin mening uttalar att regeringen för riksdagens prövning skall underställa frågor som rör räntebidrag o. d. i enlighet med vad i motionen anförts.

90 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) vari, såvitt nu är i fråga, hemställs att riksdagen beslutar att avslå proposition 1983/84:40, bilaga 9, med undantag för vad som föreslås beträffande retroaktiva räntebidrag (såvitt yrkandet avser ett program för bostadsbeståndets förbättring behandlas det i betänkandet BoU 1983/84:11).

100 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) vari, såvitt nu är i fråga, hemställs (51) att riksdagen beslutar godkänna förändringen i fråga om retroaktiva

räntebidrag med den ändringen att lånemöjligheter ges även för styckebyggda småhus,

153 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari hemställs

1. att riksdagen godkänner vad i motionen förordats

a) om att studiemedel inte skall utgöra bidragsgrundande inkomst,

b) om ändrade övre hyresgränser för bostadsbidrag,

c) om ändrade inkomstgränser för bostadsbidrag.

2. beträffande anslag till Bostadsbidrag m. m. att riksdagen på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag som med 25 000 000 kr. överstiger kostnaden för regeringens i proposition 1983/84:40 bilaga 9 lämnade förslag.

154 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari, såvitt nu är i fråga, hemställs

(2) beträffande förutsättning för borttagande av retroaktiva räntebidrag att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts.

3 Utskottet

3.1 Bostadsbidrag

Med hänvisning till barnfamiljernas nuvarande situation föreslås i propositionen (bil. 9 s. 72–73) en höjning av bostadsbidragen till barnfamiljer. Bostadsministern erinrar om att några ändringar av bostadsbidragen för år 1984 inte gjordes under 1982/83 års riksmöte.

Enligt förslaget i propositionen föreslås *de övre hyresgränserna* för de statskommunala bostadsbidragen till barnfamiljer räknas upp. Sålunda förordas att gränsen för en- och tvåbarnsfamiljerna höjs från 1 550 kr. till 1 625 kr., för tre- och fyrbarnsfamiljerna från 2 000 kr. till 2 100 kr. och för familjer med fem eller fler barn från 2 400 kr. till 2 525 kr.

Vidare föreslås höjda *inkomstgränser* för de statliga och statskommunala bostadsbidragen. Den nedre inkomstgränsen föreslås höjd med 2 000 kr. till 35 000 kr. för ensamstående med barn och till 43 000 kr. för makar med barn. Samtidigt bör enligt förslaget den övre inkomstgränsen höjas med 3 000 kr. till 65 000 kr.

I propositionen förordas att det *statliga bostadsbidraget* höjs med 300 kr. per barn och år till 3 180 kr.

De ändrade reglerna föreslås tillämpade för bostadsbidrag fr. o. m. april månad år 1984.

Kostnaderna m. m. för de förhöjda bostadsbidragen behandlas nedan.

I moderata samlingspartiets partimotion 90 avvisas förslagen till höjning av bostadsbidragen med hänvisning till att partiet avvisat såväl de flesta av de hyreshöjande förslagen i proposition 40, som merparten av regeringens alla skattehöjningar och att något motiv för en höjning av bostadsbidragen därför

inte föreligger. Samtidigt framhålls i motionen att bostadsbidragens nuvarande konstruktion har allvarliga brister och att dessa bör rättas till för att bättre anpassa bidragen till verklig ekonomisk bärkraft. Även av denna anledning bör enligt motionärerna förslaget avvisas och regeringen återkomma med förslag till bostadsbidrag som bättre anpassas till bärkraften.

Också folkpartiet yrkar i sin partimotion 86 avslag på förslaget om höjning av bostadsbidragen. I sin motivering framhåller motionärerna att regeringen så sent som i 1983 års budgetproposition avstått från att lämna förslag till ändringar i bostadsbidragen med hänvisning till bostadskommitténs pågående arbete. Det finns enligt motionärerna därför ingen anledning för riksdagen att ändra sitt beslut i frågan från våren 1983.

Vänsterpartiet kommunisterna förordar i sin partimotion 153 höjningar av bostadsbidragen utöver regeringens förslag – detta för att åtminstone delvis kompensera hushåll med höga boendekostnader och/eller stor försörjningsbörda.

I motionens yrkande 1 b förordas sålunda att de övre hyresgränserna höjs för ensamstående utan barn från 800 kr. till 850 kr., för makar utan barn från 950 kr. till 1 000 kr., för enbarnsfamiljerna från 1 550 kr. till 1 650 kr., för tvåbarnsfamiljerna från 1 550 kr. till 1 850 kr., för trebarnsfamiljerna enligt regeringsförslaget, för fyrbarnsfamiljerna från 2 000 kr. till 2 250 kr. och för familjer med fem eller fler barn från 2 400 kr. till 2 600 kr.

Vidare föreslås i motionens yrkande 1 c att inkomstgränserna höjs. Den nedre inkomstgränsen föreslås höjd för ensamstående utan barn och för makar utan barn med 2 000 kr. till 28 000 kr. resp. 31 000 kr., för ensamstående med barn enligt regeringens förslag och för makar med barn med 3 000 kr. till 44 000 kr. Den övre inkomstgränsen föreslås höjd med 5 000 kr. till 67 000 kr. Vad i propositionen föreslagits om höjning av det statliga bostadsbidraget accepteras av motionärerna.

Avslutningsvis föreslås i (vpk)-motionens yrkande 1 a att studiemedel inte skall utgöra bidragsgrundande inkomst. I sin motivering hänvisar motionärerna till tidigare ställningstaganden.

I propositionen framhålls att bostadsutgiften är en tung post i barnfamiljernas ekonomi och att bostadsbidragen till dessa familjer bör öka för att inte ytterligare försämringar skall drabba dem.

Även enligt bostadsutskottets mening bör bostadsbidragen till barnfamiljerna höjas. Utskottet finner härvid de i regeringsprotokollet förordade höjningarna väl avvägda.

Regeringens förslag tillstyrks i vad det avser de övre hyresgränserna för statskommunalt bostadsbidrag till barnfamiljer. Utskottets ställningstagande i denna del innebär att utskottet avstyrker förslagen i motion 86 (fp) yrkande 26, motion 90 (m), båda motionerna såvitt nu är i fråga, och motion 153 (vpk) yrkande 1 b..

Även i vad avser inkomstgränserna för statliga och statskommunala bostadsbidrag tillstyrks regeringsförslaget. Motion 86 (fp) yrkande 26,

motion 90 (m), båda motionerna såvitt nu är i fråga, och motion 153 (vpk) yrkande 1 c avstyrks.

Regeringsförslaget tillstyrks också i vad avser en höjning av det statliga bostadsbidraget. Motion 86 (fp) yrkande 26 och motion 90 (m), båda motionerna såvitt nu är i fråga, avstyrks.

Vad i motion 153 (vpk) yrkande 1 a hemställs om att studiemedel inte skall utgöra bidragsgrundande inkomst avstyrks med hänvisning till tidigare ställningstaganden.

I propositionen (bil. 9 s. 73) redovisas en beräkning av kostnaderna för de av bostadsministern föreslagna höjningarna av bostadsbidragen, dock utan att något förslag förs fram till riksdagen om ytterligare medel avseende bostadsbidragen. För år 1984 beräknas sålunda statens kostnader uppgå till 200 milj. kr. Dessa kostnader avser tre fjärdedels år med hänsyn till att de nya reglerna föreslås tillämpade fr. o. m. april 1984.

De i motion 153 (vpk) föreslagna höjningarna av bostadsbidragen beräknas av motionärerna för år 1984 till 75 milj. kr. utöver regeringsförslaget. Eftersom de nya bidragsreglerna föreslås tillämpade fr. o. m. april 1984 hemställs i motionens yrkande 2 att riksdagen på tilläggsbudget för budgetåret 1983/84 skall anvisa ett förslagsanslag som med 25 milj. kr. överstiger kostnaden för regeringens förslag.

De i propositionen förordade och av utskottet tillstyrkta förslagen om höjning av bostadsbidragen innebär ökade kostnader för innevarande budgetår. Enligt vad utskottet erfarit erfordras redan med tillämpning av nuvarande bidragsregler ytterligare medel utöver dem som riksdagen tidigare beslutat (CU 1982/83:22).

Det totala tillkommande medelsbehovet för budgetåret 1983/84 kan nu beräknas till 160 milj. kr., varav 67 milj. kr. avser kostnaderna för de i proposition 40 framlagda förslagen.

Med hänvisning till det anförda bör riksdagen på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln till Bostadsbidrag m. m. anvisa ett förslagsanslag av 160 milj. kr.

Utskottet har avstyrkt motion 153 (vpk) i huvudfrågan. Därmed föreligger inte heller något ökat anslagsbehov i enlighet med vad som föreslås i motionen. Motion 153 (vpk) yrkande 2 avstyrks.

3.2 *Retroaktiva räntebidrag*

För att täcka en del av de räntekostnader som hänför sig till tiden mellan husets färdigställande och utbetalningen av bostadslänet har sedan några år tillämpats ett system med s. k. retroaktiva räntebidrag.

Retroaktiva räntebidrag lämnas f. n. vid ny- och ombyggnad av hyres- och bostadsrättshus samt för egnahem avsedda att säljas till dem som skall bebo huset.

I propositionen (bil. 9 s. 81) uttalar bostadsministern att han anser att

värdet för låntagarna av de retroaktiva räntebidragen inte står i proportion till de utgifter som de förorsakar statskassan. Han förordar därför att de retroaktiva räntebidragen upphör och att tidigare gällande regler återinförs.

Samtidigt uttalar bostadsministern att en förutsättning för att de retroaktiva räntebidragen skall kunna avvecklas för hyres- och bostadsrättshusen är att åtgärder vidtas för att neutralisera effekterna. För egnahemsägarna är det dock enligt bostadsministrarnas mening inte befogat att vidta några kompensatoriska åtgärder.

Huvuddragen av de kompensatoriska åtgärderna för hyres- och bostadsrättshus redovisas i propositionen (bil. s. 81–82). De innebär i korthet följande.

Räntekostnaderna för perioden mellan färdigställande och utbetalning skall medräknas i produktionskostnaden, och dessa kostnader får schablonvis medräknas redan vid det preliminära lånebeslutet.

Den räntenivå som bildar utgångspunkt för beräkningen av räntebidragets storlek för tiden mellan färdigställande och utbetalning av statslånet höjs med 0,5 procentenheter så att den bestäms till diskontot plus 3,5 procentenheter.

Den tredje föreslagna kompensatoriska åtgärden avser det lånebelopp på vilket de aktuella räntekostnaderna baseras. Systemet med retroaktiva räntebidrag innebär att räntebidraget beräknas på det schablonberäknade låneunderlaget för projektet även om s. k. produktionskostnadsanpassad belåning tillämpas. Detta medför i många fall att det slutligen beräknade låneunderlaget överstiger det schablonberäknade, vilket i sin tur medför att låntagaren får ett i förhållande till sina verkliga kreditivkostnader mindre retroaktivt räntebidrag. Genom de åtgärder som nu vidtas kommer de aktuella räntekostnaderna i fortsättningen att baseras på den produktionskostnad som ligger till grund för låneunderlaget.

Regeländringen avseende de retroaktiva räntebidragen bör enligt regeringsförslaget (bil. 9 s. 82) tillämpas i ärenden där preliminär ansökan om bostadslån inges till kommunen efter utgången av oktober 1983.

För att tidigarelägga de statsfinansiella effekterna av regeländringen föreslås slutligen att denna bör tillämpas även för pågående produktion av hyres- och bostadsrättslägenheter. Enligt förslaget bör ändringarna omfatta även projekt där preliminär ansökan om bostadslån inges till kommunen före utgången av oktober 1983 och där ansökan om slutligt beslut inges till kommunen efter utgången av år 1983.

För att inte förändra kapitalkostnadsförutsättningarna för den pågående byggproduktionen förordas dock att den lägsta garanterade räntan sänks från 3 till 2,75 % för dessa projekt.

I centerpartiets partimotion 100 yrkande 51 hemställs att riksdagen skall godkänna förändringen i fråga om de retroaktiva räntebidragen med den ändringen att lånemöjligheter ges även för styckebyggda småhus.

Vänsterpartiet kommunisterna uttalar i sin partimotion 154 yrkande 2

tevsamhet till förslaget om slopande av de retroaktiva räntebidragen för flerbostadshus. Motionärerna accepterar förslaget under förutsättning att statliga enhetslån införs. Motionärerna förutsätter vidare att riksdagen kommer att föreläggas förslag härom.

Enligt utskottets uppfattning får i nuvarande samhällsekonomiska situation accepteras vad i propositionen förordats om retroaktiva räntebidrag. Utskottet anser att de redovisade lånemöjligheterna tillfredsställande kompenserar de ökade kostnader som ett borttagande av de retroaktiva räntebidragen innebär.

Vad i motion 100 (c) yrkande 51 föreslagits om lånemöjligheter för styckebyggda småhus avstyrks med hänvisning till gällande regler.

Med anledning av vad i motion 154 (vpk) yrkande 2 föreslagits om enhetslån vill utskottet anföra följande. Frågan om administrationen m. m. av bostadslångivningen har utskottet tidigare (CU 1982/83:26) behandlat och därvid uttalat att skäl kunde finnas att överväga ett system med s. k. enhetslån. Bl. a. detta har riksdagen givit regeringen till känna vid sin behandling våren 1983. Utskottet förutsätter mot bakgrund härav liksom motionärerna att riksdagen lämnas ett förslag i frågan. Det saknas enligt utskottets uppfattning emellertid anledning att, såsom görs i motionen, koppla det nu behandlade regeringsförslaget till frågan om enhetslån. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion 154 (vpk) yrkande 2.

Utskottet har ingen erinran mot vad i propositionen förordats om lägsta garanterade ränta i vissa fall.

3.3 Räntebidragen till större småhus

För att åstadkomma besparingar och samtidigt använda tillgängliga ekonomiska resurser så att de så effektivt som möjligt främjar de bostadspolitiska målen föreslås i propositionen (bil. 9 s. 83–85) att räntebidragen till större småhus begränsas.

Förslaget innebär att bostadslån liksom f. n. skall kunna lämnas till egna hem med ytor upp till 180 m². Däremot skall räntebidrag lämnas endast för lån motsvarande en bostadsyta upp till 120 m² och för de förrådsutrymmen som krävs enligt Svensk byggnorm. Lån för ytor överstigande denna nivå skall enligt förslaget betraktas som lån till lokaler. I de fall lånesökanden har stort hushåll eller om det annars finns särskilda behov bör en större bostadsyta än 120 m² kunna berättiga till räntebidrag. Samtidigt uttalas dock att undantagsmöjligheten bör tillämpas restriktivt. Vad nu redovisats föreslås gälla beträffande nybyggnad och i tillämpliga delar beträffande om- och tillbyggnad.

De förordade begränsningarna i räntebidragen för vissa småhus föreslås gälla i låneärenden där sökaren om bostadslån ges in till kommunen efter utgången av juni 1984.

Moderata samlingspartiet har i sin partimotion 90 hemställt om avslag på

regeringens förslag i denna del. I motionens motivdel anförs däremot att räntebidrag bör lämnas endast för lån motsvarande en bostadsyta upp till 120 m² men att denna ordning bör gälla oavsett husets totala storlek.

Utskottet delar bostadsministrernas uppfattning att en ekonomisk styrning mot mindre småhus är väl motiverad. Civilutskottet har också tidigare ställt sig bakom förslag med syfte att styra produktionen mot mindre och energisnålare småhus (CU 1981/82:26). Det nu behandlade regeringensförslaget ligger i linje därmed. Det tillstyrks. Motion 90 (m) avstyrks i motsvarande del.

3.4 Övrigt

Med utgångspunkt i de förslag som ställs i propositionen angående utgiftsbegränsande åtgärder inom räntebidragssystemet och som bl. a. innebär vissa bemyndiganden till regeringen tas i motion 87 (m) upp frågan om riksdagens prövningsrätt. Enligt motionären bör generellt gälla att riksdagen inte skall frånhända sig sin prövningsrätt genom bemyndiganden till regeringen annat än i undantagsfall. Med hänvisning härtill hemställs i motionen att riksdagen som sin mening uttalar att regeringen för riksdagens prövning skall underställa vissa frågor som rör räntebidrag o. d.

I motionen lämnas tre exempel på frågor som enligt motionärens uppfattning är av den beskaffenheten att regeringen inte bör bemyndigas fatta beslut, utan att frågorna i stället skall underställas riksdagen för prövning. De återopade exemplen gäller vad i propositionen anförts om förutsättningar för retroaktiva räntebidrag, om s. k. grundbelopp för beräkning av låncunderlag och pantvärde för bostadslån samt om beräkning av räntebidragsunderlag när bostadslånet avser småhus.

Motionären anser att riksdagens prövningsrätt alltid skall hävdas så långt grundlagen medger detta. Utskottet har givetvis ingen annan uppfattning än motionären om omfattningen av riksdagens prövningsrätt. Såvitt motionen rör vad närmast faller under bostadsutskottets beredningsområde kan utskottet av exemplen i motionen inte finna att den mellan riksdagen och regeringen sedan länge tillämpade handläggningsordningen genom de nu aktuella regeringensförslagen förändrats. Genom att frågorna tagits upp i propositionen finns möjlighet för riksdagen att i sak granska frågorna och besluta om en annorlunda handläggningsordning genom att exempelvis besluta att frågorna skall avgöras av riksdagen. Utskottet vill emellertid anförda att den beslutsfördelning som f. n. råder beträffande de i motionen behandlade frågorna bör bestå. Utskottet förutsätter därvid att regeringen liksom hittills för riksdagen redovisar även frågor som det med den nu förordade arbetsfördelningen bör ankomma på regeringen att besluta om. Med det anförda avstyrker utskottet motion 87 (m).

Vad i propositionen och i vissa motioner anförts om införande av en statlig fastighetsskatt behandlas av skatteutskottet.

3.5 Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *de övre hyresgränserna för statskommunalt bostadsbidrag till barnfamiljer* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:86 yrkande 26, motion 1983/84:90, båda motionerna såvitt nu är i fråga, och motion 1983/84:153 yrkande 1 b godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,
2. beträffande *inkomstgränserna för statliga och statskommunala bostadsbidrag* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:86 yrkande 26, motion 1983/84:90, båda motionerna såvitt nu är i fråga, och motion 1983/84:153 yrkande 1 c godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,
3. beträffande *det statliga bostadsbidraget* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:86 yrkande 26 och motion 1983/84:90, båda motionerna såvitt nu är i fråga, godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,
4. beträffande *bostadsbidragsgrundande inkomst* att riksdagen avslår motion 1983/84:153 yrkande 1 a,
5. beträffande *retroaktiva räntebidrag* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1983/84:100 yrkande 51 och 154 yrkande 2 godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,
6. beträffande *den lägsta garanterade räntan i vissa fall* att riksdagen med bifall till regeringens förslag godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,
7. beträffande *räntebidragen till större småhus* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:90 såvitt nu är i fråga godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,
8. beträffande *riksdagens prövning av vissa frågor* att riksdagen avslår motion 1983/84:87,
9. beträffande *anslag* att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:153 yrkande 2 till *Bostadsbidrag m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 160 000 000 kr.

Stockholm den 1 december 1983

På bostadsutskottets vägnar
KJELL A. MATTSSON

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Oskar Lindkvist (s), Rolf Dahlberg (m), Thure Jadestig (s), Knut Billing (m), Magnus Persson (s), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambræus (c), Margareta Gard (m), Kerstin Ekman (fp), Tore Claeson (vpk), Margareta Palmqvist (s), Rune Evensson (s), Nils Nordh (s) och Lars Andersson (s).

Reservationer

1. Höjning av bostadsbidragen, såvitt avser hemställan

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser att utskottet under 1–3 bort hemställa

- 1–3. beträffande *höjning av bostadsbidragen* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:86 yrkande 26 och motion 1983/84:90 såvitt nu är i fråga och med avslag på motion 1983/84:153 yrkandena 1 b och 1 c avslår vad i regeringsprotokollet förordats,

2. Höjning av bostadsbidragen, såvitt avser motiveringen

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser – under förutsättning av bifall till reservation 1 – att den del av utskottets betänkande som på s. 3 börjar ”I propositionen” och på s. 4 slutar ”fråga, avstyrks” bort lyda:

Bakom regeringens förslag till höjda bostadsbidrag ligger först och främst de ökade hyreskostnader som blir ett ofrånkomligt resultat av förslagen i proposition 40. Flertalet av dessa förslag, liksom regeringens förslag till skattehöjningar, har avvisats av moderata samlingspartiet. Härigenom ges bostadskonsumenter en ökad köpkraft och betalningsförmåga. Mot bakgrund härav finns det enligt utskottets mening inte nu skäl för en höjning av bostadsbidragen.

Utskottet vill dock i detta sammanhang ta upp bostadsbidragens konstruktion. Bostadsbidragskommittén har påvisat att det finns allvarliga brister i bidragens nuvarande utformning. Framför allt är det familjer och då främst barnfamiljer som är hänvisade till att leva på en förvärvsinkomst som missgynnas. Även av denna anledning bör förslaget till höjda bostadsbidrag nu avvisas och regeringen snarast återkomma med förslag till bostadsbidrag som bättre anpassas till bidragstagarnas ekonomiska bärkraft.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet förslaget i motion 90 (m) såvitt nu är i fråga om att avslå regeringsförslaget i vad avser höjning av bostadsbidragen till barnfamiljer. Förslaget i motion 86 (fp) yrkande 26 är därmed tillgodosett. Motion 153 (vpk) yrkandena 1 b och 1 c avstyrks.

3. Höjning av bostadsbidragen. såvitt avser motiveringen

Kerstin Ekman (fp) anser – under förutsättning av bifall till reservation 1 – att den del av utskottets betänkande som på s. 3 börjar "I propositionen" och på s. 4 slutar "fråga, avstyrks" bort lyda:

Med hänvisning till bostadsbidragskommitténs då nyligen avslutade och bostadskommitténs pågående arbete anförde bostadsministern i årets budgetproposition att några ändringar av bostadsbidragen inte borde göras. Riksdagen (CU 1982/83:22 s. 33) accepterade också regeringens förslag i denna del.

Mot bakgrund härav kan utskottet konstatera att bostadskommitténs arbete, som bl. a. innefattar en övergripande översyn av systemet för bostadsstöd, fortfarande pågår. Något nytt material som kan ligga till grund för förslag till ändringar i bostadsbidragssystemet föreligger därmed inte. Det finns enligt utskottets mening därför inte anledning för riksdagen att redan nu frångå sitt beslut från våren 1983. Utskottet tillstyrker därför förslaget i motion 86 (fp) yrkande 26 om att avslå regeringens förslag i denna del. Förslaget i motion 90 (m) är därmed tillgodosett såvitt nu är i fråga. Motion 153 (vpk) yrkandena 1 b och 1 c avstyrks.

4. Höjning av hyresgränser och inkomstgränser för bostadsbidrag

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 3 börjar "Även enligt" och på s. 4 slutar "1 c avstyrks" bort lyda:

I den i januari 1983 avgivna budgetpropositionen anförde bostadsministern att några ändringar i bostadsbidragssystemet för år 1984 inte borde göras bl. a. med hänsyn till bostadskommitténs pågående arbete och remissbehandling av bostadsbidragskommitténs betänkande.

Vänsterpartiet kommunisterna kritiserade i sin partimotion 1982/83:1576 ställningstagandet i propositionen att inte föreslå någon förändring i bostadsbidragssystemet för år 1984. Utskottet har därför inga invändningar mot att riksdagen nu föreläggs förslag om ökade bostadsbidrag. I likhet med vad vpk nu liksom tidigare anført anser dock utskottet att förbättringar borde kommit till stånd långt tidigare. Utskottet kan mot bakgrund härav konstatera att de nu förordade höjningarna är helt otillräckliga.

Hyresutvecklingen har under senare år varit sådan att många familjer nu har bostadskostnader som överstiger de gällande hyresgränserna. Samtidigt har låga eller helt uteblivna höjningar av inkomstgränserna gjort att många familjer inte längre är berättigade till bidrag.

För att åtminstone delvis kompensera hushåll med höga boendekostnader och/eller stor försörjningsbörd bör därför hyresgränser och inkomstgränser höjas i enlighet med förslagen i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 153 yrkandena 1 b och 1 c. Förslagen i denna del innebär även höjda

bostadsbidrag för hushåll utan barn. Denna grupp, i vilken inte sällan finns ungdomar och andra hushåll med knappa resurser, har under en lång rad av år fått sina bidrag urholkade.

Enligt utskottets uppfattning finns det sålunda goda skäl för riksdagen att genom ett bifall till motion 154 (vpk) besluta om en utformning av bostadsbidragen som gör att dessa bättre än i regeringens förslag anpassas till rådande hyresutveckling. Inte minst viktigt är det att genomföra den i motionen förordade differentieringen av den övre hyresgränsen med hänsyn till antalet barn i en familj. Gränsen bör inte som nu vara lika för en- och tvåbarnsfamiljer resp. för tre- och fyrbarnsfamiljer.

Utskottets ställningstagande innebär att utskottet avstyrker motion 86 (fp) yrkande 26 och motion 90 (m), båda motionerna såvitt nu är i fråga. Vad i dessa motioner föreslagits innebär avslag även på den utformning av bostadsbidragen som regeringen förordat. Utskottet konstaterar att moderata samlingspartiet och folkpartiet bedriver en besparingspolitik som inte tar någon hänsyn till de stora ekonomiska svårigheter som framför allt många barnfamiljer och ungdomar tvingas att kämpa mot.

dels utskottet under 1–2 bort hemställa

1–2. beträffande *höjning av hyresgränser och inkomstgränser för bostadsbidrag* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:153 yrkandena 1 b och 1 c och med anledning av regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:86 yrkande 26 och motion 1983/84:90, båda motionerna såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Bostadsbidragsgrundande inkomst

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 4 som börjar "Vad i" och slutar "tidigare ställningstaganden" bort lyda:

F. n. gäller att till den bidragsgrundande inkomsten skall läggas även hälften av sådana studiemedel som utgår enligt 4 kap. studiestödslagen, dvs. studiebidrag och återbetalningspliktiga studiemedel. Vänsterpartiet kommunisterna har alltsedan denna regel infördes för några år sedan varit emot att studielån betraktas som en inkomst. Som vpk tidigare anfört innebär den nuvarande regeln att lånade pengar betraktas som inkomst om lånet är ett studielån, medan t. ex. lån i bank inte behandlas på detta sätt. De studerande som för sitt uppehälle är beroende av studiemedel får därför lägre bostadsbidrag än andra studerande vid i övrigt lika förutsättningar. Detta är stötande, och den nuvarande ordningen bör enligt utskottets mening snarast avskaffas.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet vad i motion 153 (vpk)

yrkande 1 a anförts om att studiemedel inte skall utgöra bidragsgrundande inkomst.

dels utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande *bostadsbidragsgrundande inkomst* att riksdagen bifaller vad i motion 1983/84:153 yrkande 1 a förordats,

6. Retroaktiva räntebidrag

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 6 som börjar "Enligt utskottets" och slutar "motion 154 (vpk) yrkande 2" bort lyda:

Ett borttagande av de retroaktiva räntebidragen i enlighet med regeringsförslaget innebär, trots vissa kompensatoriska åtgärder, att många betalningssvaga hushåll drabbas av stora hyreshöjningar. Ett genomförande av förslaget förutsätter enligt utskottets mening därför införande av statliga enhetslån i enlighet med vad som föreslås i motion 154 (vpk) yrkande 2. Vad i motionen anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vad i motion 100 (c) yrkande 51 föreslagits om lånemöjligheter för styckebyggda småhus avstyrks av utskottet.

dels utskottet under 5 bort hemställa

5. beträffande *retroaktiva räntebidrag* att riksdagen med anledning av regeringens förslag och motion 1983/84:154 yrkande 2 och med avslag på motion 1983/84:100 yrkande 51 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

7. Räntebidragen till större småhus

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 7 som börjar "Utskottet delar" och slutar "motsvarande del" bort lyda:

Den statliga bostadslångivningen bör utgå från den enskildes behov och önskemål när det gäller valet av bostad. Samtidigt bör långivningen kunna begränsas till bostäder med en rimlig standard och av en rimlig storlek. Med utgångspunkt häri bör enligt utskottets mening bostadslångivningen, i enlighet med vad som redovisas i motion 90 (m), begränsas till att avse en bostadsyta upp till 120 m². Lån och därmed också räntebidrag skall alltså högst kunna utgå för en yta av 120 m². Något behov att begränsa bostadens totala yta föreligger däremot inte. Det bör stå den enskilde fritt att med annan kompletterande finansiering bygga en bostad som är större än den för vilken lån utgår.

Även statsfinansiella skäl talar för att låne- och bidragsgivningen minskas i enlighet med förslaget i motion 90 (m).

Vad utskottet anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 7 bort hemställa

7. beträffande *räntebidragen till större småhus* att riksdagen med anledning av regeringens förslag och motion 1983/84:90 såvitt nu är i fråga ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Riksdagens prövning av vissa frågor

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 7 som börjar "I motionen" och slutar "motion 87 (m)" bort lyda:

Det har blivit allt vanligare att regeringen begär riksdagens bemyndigande att utan ytterligare redovisning för riksdagen fatta beslut i olika frågor. Ett sådant förfaringsätt innebär att riksdagen i dessa fall avhänder sig sin prövningsrätt. Detta kan naturligtvis i undantagsfall vara befogat. Det kan vara fallet när en fråga av tidsskäl snabbt måste avgöras eller när det gäller obetydliga ärenden där några meningsskiljaktigheter inte kan förväntas uppstå. I alla övriga fall måste däremot riksdagens prövningsrätt med kraft hävdas.

Med utgångspunkt i denna principiella ståndpunkt ansluter sig utskottet till vad i motion 87 (m) anförts om att regeringen för riksdagens prövning skall underställa vissa frågor om räntebidrag m. m.

dels utskottet under 8 bort hemställa

8. beträffande *riksdagens prövning av vissa frågor* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:87 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts,

9. Anslag

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 4 som börjar "De i propositionen" och slutar "160 milj. kr." bort lyda:

Utskottet har avstyrkt de i propositionen och motionen framlagda förslagen om höjning av bostadsbidragen. Något ytterligare medelsbehov uppkommer därför inte med anledning härav.

Enligt vad utskottet erfarit erfordras emellertid redan med tillämpning av nuvarande bidragsregler ytterligare medel utöver dem som riksdagen

tidigare beslutat. Det tillkommande medelsbehovet kan nu beräknas till 93 milj. kr.

Med hänvisning till det anförda bör riksdagen på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln till Bostadsbidrag m. m. anvisa ett förslagsanslag av 93 milj. kr.

dels utskottet under 9 bort hemställa

9. beträffande *anslag* att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:153 yrkande 2 till *Bostadsbidrag m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 93 000 000 kr.,

10. Anslag

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 4 som börjar "De i propositionen" och slutar "yrkande 2 avstyrks" bort lyda:

De i motion 153 (vpk) yrkande 2 förordade och av utskottet tillstyrkta förslagen om höjning av bostadsbidragen innebär ökade kostnader för innevarande budgetår. Enligt vad utskottet erfarit erfordras redan med tillämpning av nuvarande bidragsregler ytterligare medel utöver dem som riksdagen tidigare beslutat (CU 1982/83:22).

Det totala tillkommande medelsbehovet för budgetåret 1983/84 kan nu beräknas till 185 milj. kr., varav 25 milj. kr. avser merkostnaderna för de i motion 153 (vpk) framlagda förslagen.

Med hänvisning till det anförda bör riksdagen på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln till Bostadsbidrag m. m. anvisa ett förslagsanslag av 185 milj. kr.

dels utskottet under 9 bort hemställa

9. beträffande *anslag* att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1983/84:153 yrkande 2 till *Bostadsbidrag m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 185 000 000 kr.,

Särskilt yttrande

Kjell A. Mattsson (c) och Birgitta Hambraeus (c) anför:

Det bör vara en allmän strävan att i möjligaste mån förenkla den statliga bostadslångivningen. Ett steg i denna riktning kan enligt vår mening vara att begränsa den bostadsyta för vilken lån och räntebidrag utgår i enlighet med vad som föreslås i motion 90 (m). Detta bör också kunna leda till att staten

kan avstå från att i detalj styra bostädernas utförande genom lånesystemet.

Genom att ge de statliga bostadslånen denna utformning kommer dock hus som i dag inte är låneberättigade att bli detta. Det gäller de s. k. frifinansierade villorna. För att inte belastningen på statsbudgeten skall öka ytterligare fordras därför att ett nytt lånesystem införs i enlighet med vad centerpartiet tidigare har föreslagit. Vi har med hänsyn härtill avstått från att nu yrka bifall till föreliggande förslag.

